

Vad ska meddelas, hur och av vem?

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

De livsmedel som ska rapporteras ska innebära en fara som utgör en direkt eller indirekt risk för människors hälsa. En bedömning måste alltid ske för att se om ett meddelande ska skapas och i så fall vilken typ. Ibland krävs en oberoende riskvärdering.

Vad ska meddelas?

Alla konstaterade osäkra livsmedel som innebär en hälsorisk för konsumenter ska meddelas.

Ett meddelande ska bara skapas om andra myndigheter inom eller utom Sverige berörs. Kan man anta att det osäkra livsmedlet kan hanteras enbart av myndigheten som upptäckte faran behöver inget meddelande skapas. Till exempel när en produkt som tillverkats i kommunen enbart har levererats till företag inom kommunen.

Vem ska meddela?

I de allra flesta fall ska den myndighet som först får information om det osäkra livsmedlet meddela övriga kända kontrollmyndigheter som är berörda. I vissa fall kan det finnas skäl till att en annan myndighet upprättar meddelandet. Det kan till exempel vara om en myndighet bakåt i kedjan är känd och har en mer samlad informationsbild och därmed är mer lämpad att meddela övriga inblandade. Vid osäkerhet kontakta den aktuella kontrollmyndigheten eller RASFF-kontaktpunkten.

Vad ska inte meddelas?

Alla livsmedel som avviker från kraven i lagstiftningen ska inte rapporteras i RASFF-systemet.

Exempel på fall som inte kräver rapportering är:

- Överskridande av gränsvärde av ett ämne när en riskbedömning visar att ämnet under rådande omständigheter inte utgör någon risk för människors hälsa.
- Nya livsmedel om en riskbedömning visar att det inte utgör någon risk för människors hälsa.
- Felaktig eller vilseledande märkning, reklam eller presentation av livsmedel som inte utgör någon risk för människors hälsa.

Informationen i exemplen ovan ska meddelas via AAC-systemet om andra länder är inblandade. Är det enbart Sverige som berörs får informationen skickas via till exempel e-post. Kontaktpunkten på Livsmedelsverket hjälper gärna till med råd och stöd.

AAC - Administrative Assistance and Cooperation

Hur tar man reda på om ett livsmedel är osäkert?

För en del ämnen finns tydliga gränsvärden eller till och med förbud i lagstiftningen som innebär att om ämnet förekommer eller om ett gränsvärde överskrids ska livsmedlet med ämnet bedömas som en allvarlig risk. Exempel på det är:

- Livsmedel där en allergen ingår som ingrediens enligt receptet men som har missats i innehållsförteckningen.
- Livsmedel som innehåller veterinärmedicinska läkemedel som är förbjudna och referensvärdet för åtgärd uppnåtts eller överskridits.
- Livsmedel där den ackumulerade radioaktiviteten överstiger de gränsvärden som fastställs i lagstiftningen.
- Otillåtna nya livsmedel för vilka det finns ett negativt eller oklart yttrande från Efsa, eller där ett tillgängligt yttrande från Efsa saknas.

För vissa ämnen kan det finnas gränsvärden, eller till och med förbud, men där ett överskridande inte alltid innebär en risk. Här kan en riskvärdering behövas för att avgöra riskens allvarlighetsgrad. Exempel på det är:

- Livsmedel med oavsiktlig förekomst av ett allergiframkallande ämne, som inte finns i innehållsförteckningen.
- Livsmedel med tillsats av en vitamin vars dagliga konsumtion skulle leda till att det tolerabla dagliga intaget (TDI) för vitaminen överskrids.

Mer hjälp och stöd finns att hämta i kommissionens Standard Operating Procedures (SOP) och Working instructions (WI). Alla dokumenten finns tillgängliga på svenska, klicka på de tre prickarna bredvid pdf-dokumenterna och välj sedan svenska.

Standard Operation Procedure (SOP) och Working Instructions (WI) - EU-kommissionen

Hur allvarlig är risken?

Om det är okänt hur allvarlig en risk är måste man ta reda på det genom att göra en riskvärdering. Riskens allvarlighetsgrad är en bedömning utifrån:

- Vilken fara är inblandad och hur hög är halten av denna i det berörda livsmedlet?
- Hur mycket konsumeras av livsmedlet?
- Är faran speciellt riskfylld för vissa konsumentgrupper? Riskgrupper skulle exempelvis kunna vara barn, äldre, allergiker, gravida.

Om kontrollmyndigheten behöver hjälp med en riskvärdering kan den kontakta kontaktpunkten. Kontaktpunkten för sedan vidare informationen till riskvärderare på Livsmedelsverket för en oberoende riskvärdering.

När det gäller allergenerna mjölk, jordnöt, hasselnöt och ägg finns ett verktyg för att göra en egen riskvärdering.

Guide för att utvärdera risken för allergisk reaktion i en population.

Vilken typ av meddelande ska användas?

Det finns fyra olika typer av meddelanden. Varningsmeddelanden, informationsmeddelanden, avvisningsmeddelanden och nyheter.

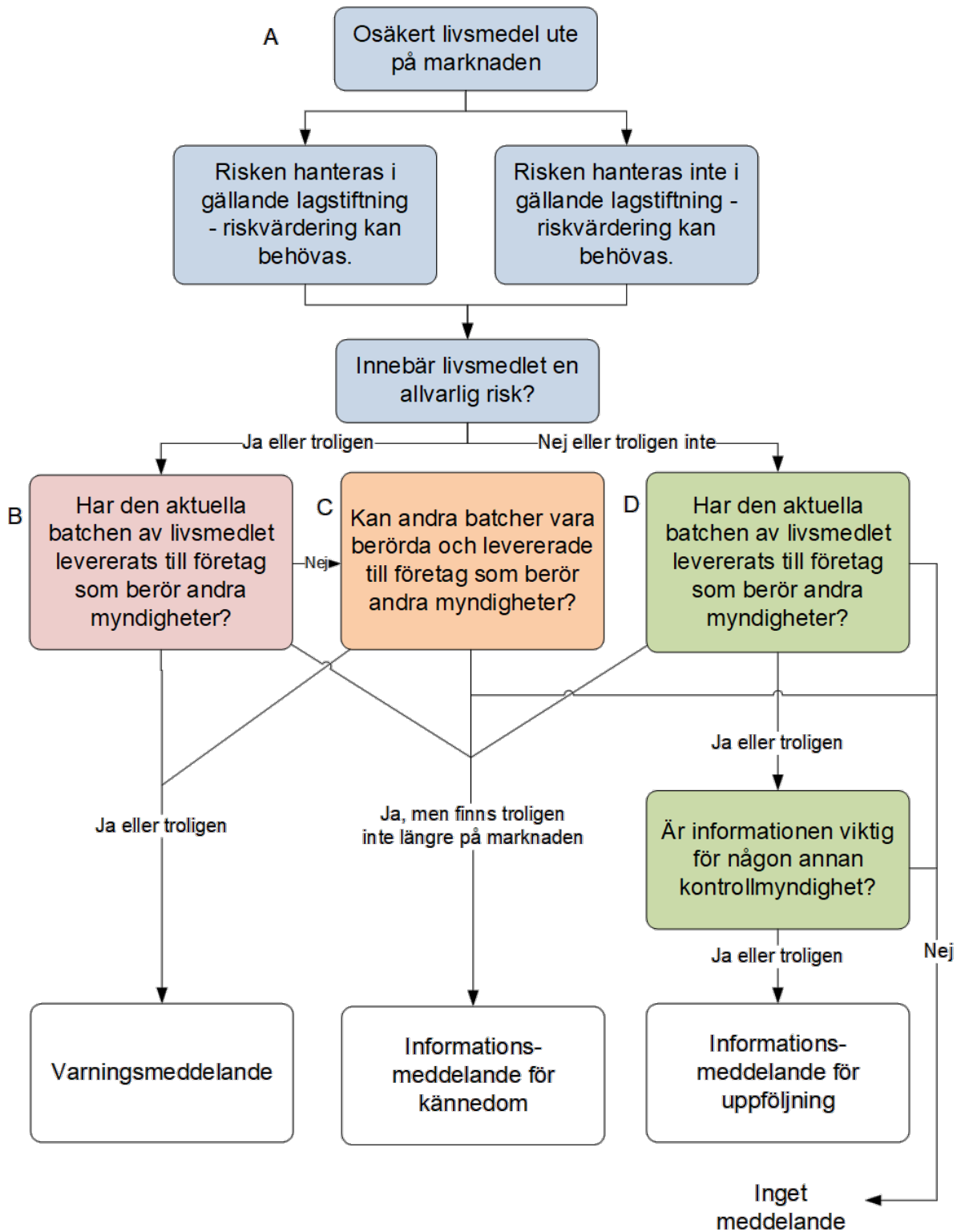
Kontaktpunkten kan alltid ändra meddelandetyper på meddelanden som skickas in av kontrollmyndigheterna inom Sverige.

Logotyp	Typ av varningsmeddelande
	Varningsmeddelande Används vid risker som kräver snabb hantering. Risken bedöms som allvarlig, produkten finns på marknaden och berör någon annan kontrollmyndighet. Meddelandet ska skickas utan dröjsmål, dock senast 48 timmar efter att kontrollmyndigheten nåtts av information om att ett osäkert livsmedel finns på marknaden. Varningsmeddelanden ges en referenskod som består av aktuellt årtal följt av en punkt och fyra siffror, exempelvis 2017.0001
	Informationsmeddelande Används vid risker som inte kräver omedelbar hantering av andra kontrollmyndigheter. Det finns två olika informationsmeddelanden, ett för uppföljning (for follow up) och ett för kännedom (for attention). När risken inte bedöms som allvarlig används information för uppföljning (for follow-up). Om ett livsmedel troligtvis inte längre finns på marknaden vid utfärdandet av ett meddelande används information för kännedom (for attention). Informationsmeddelanden ges en referenskod som består av aktuellt årtal följt av en punkt och fyra siffror, exempelvis 2017.0001.
	Avvisningsmeddelande Avvisningsmeddelande är ett meddelande om en avisad batch osäkert livsmedel vid en gränskontrollstation. Dessa meddelanden ges en referenskod bestående av aktuellt årtal följt av en punkt och tre bokstäver, exempelvis 2017.AAA.
	RASFF-nyhet Används för information som inte faller inom ramen för tidigare nämnda meddelanden, men som ändå bedöms som intressant för andra myndigheter att känna till. Det kan till exempel vara information som plockats upp från media där den exakta produkten eller risken ännu inte är känd. RASFF-nyhet ges en referenskod som består av de två sista siffrorna i aktuellt årtal följt av bindestreck och tre siffror, exempelvis 17-600.

Beslutsträd - ska meddelande skapas och i så fall vilken typ?

Det här beslutsträdet kan användas som stöd för att avgöra om ett RASFF-meddelande ska upprättas och i så fall vilken typ av meddelande.

Det första som behöver avgöras är om risken för konsumenten som äter livsmedlet är allvarlig eller inte. För att kunna avgöra det kan en riskvärdering behöva göras.

A) Oavsett om risken hanteras i lagstiftningen eller inte kan en riskvärdering behövas.

- Om det finns en riskvärdering: Då utgår du ifrån den för att avgöra om det finns en allvarlig risk för konsumenter under de förutsättningar som gäller för detta livsmedel.
- Om det finns inte någon riskvärdering: Då kan en sådan behöva tas fram. Företaget kan själva agera och säkerställa att aktuella livsmedel inte finns på marknaden. Om företaget inte agerar kan försiktighetsprincipen behöva tillämpas under den tid som en utredning pågår. Myndigheten behöver då fatta ett beslut om hur livsmedlet ska hanteras utifrån den information som finns.

B) Den aktuella batchen av livsmedlet som innebär, eller troligen innebär en allvarlig risk

- finns på marknaden där andra kontrollmyndigheter är berörda. Då upprättas ett varningsmeddelande (alert).

- troligen inte längre finns på marknaden. Då kan ett informationsmeddelande för kännedom skapas. Det skulle exempelvis kunna handla om ett livsmedel som har passerat bäst-föredatumet och inte förväntas finnas på marknaden.

C) Om det finns starka misstankar att även andra batcher än den som identifierats innebär en allvarlig risk kan ett varningsmeddelande ändå skapas.

Den aktuella batchen av livsmedlet finns troligen inte längre kvar på marknaden hos ett företag som berör andra kontrollmyndigheter. Då finns möjlighet att skapa ett informationsmeddelande för kännedom. Det skulle exempelvis kunna handla om ett livsmedel som har passerat bäst före-datumet och inte förväntas finnas på marknaden.

D) Den aktuella batchen innebär en risk men troligen inte någon allvarlig risk och den

- har skickats till företag som berör andra kontrollmyndigheter men förmodligen inte längre finns på marknaden. Då kan du skapa ett informationsmeddelande för kännedom. Det skulle exempelvis kunna handla om ett livsmedel som har passerat bäst före-datumet.
- har skickats till företag som berör andra kontrollmyndigheter och informationen är viktig för de berörda myndigheterna. Då kan du skapa ett informationsmeddelande för uppföljning.
- inte har skickats till företag som berör andra kontrollmyndigheter. Då upprättar du inte något meddelande.

Senast uppdaterad 8 september 2021 Ansvarig grupp SV_FMS